

Talo on harjassa

»Vaajakosken lastulevytehdas *harjakorkeudessa*», »Laukaan suurin liiketalo *harjakorkeuteen*», »J:kylän talouskoulu nousi *harjakorkeuteen*», »Kainuun motelli *harjakorkeudessa*», »Kontulan lastentarha *harjakorkeudessa*», »Keski-Pohjanmaan keskussairaala *harjakorkeudessa*»: sekä maaseudun että pääkaupungin lehdistä poimittuja otsikkoja.

Aidon suomalaista ilmaisua *talo on harjassa, talo nousi harjaan* (talo on vesikatossa) uhkaa kuolema: uudisrakennusten harjannostouutisissa sanomalehtien toimitussihteerit käyttävät mieluummin paperisuomista 'harjakorkeutta' kuin *harja*-sanan paikallissijoja. Otsikoinnista vastaavan sihteerin osuuden huomaa havainnollisesti esim. maaseudun uutisesta, jossa »Laukaan kirkonkylän suurimman liiketalon *harjannostajaisia* vietettiin lauantaina Laukaan säästöpankin kerhohuoneessa. Nyt *harjaan nousi* liiketalo on ensimmäinen vaihe säästöpankin uudisrakennusohjelmasta — —», sillä kyseinen luonteva uutinen oli otsikoitu: »Laukaan suurin liiketalo *harjakorkeuteen*.»

Poikkeuksiakin sanomalehdistä tulee: »Väinö Aaltosen museo *harjassa*», »Ahlström Oy:n uusi lasitehdas *harjaan*», ja taitomiehet käyttävät omista teksteissään kotoista sanontaa, kuten Kivimies Uudesta Suomesta tallettamassani pakinassa, jossa hän muistelee 1920- ja 1930-lukua: »Nuori tasavalta rakenteli uutta omakotitaloaan hartia-pankin voimin, ja kun talo oli parhaiksi saatu *harjaan*, tuli yleismaailmallinen lama-aika.» Mutta uusi muoti-ilmaus, *harjakorkeus*, on siinä määrin syrjäyttänyt vanhan ja aidon *harjan*, että Kielitoimiston olisi huomautettava asiasta julkisesti.

Lyhyttä kansanomaista ilmaisua syrjitään, mutta muotiyhdyssanoja sekä -sanaliittoja suositaan myös muulloin kuin harjannostossa. Muutama lisäesimerkki:

»Pakkanen *huippulukemissaan*» = *huippussaan*

»Valmistuminen siirtyy myöhempään *ajankohtaan*» = *aikaan* tai *myöhemmäksi*

»Mitä *mielipidettä olet?*» = *mieltä*

»Sala-ammattilaisuus on saanut seläiset *mittasuhteet* (joskus: mittapuitteet), että jne.» = *mitat*

»*Kotiolosuhteet* saattavat olla ratkaisevana syynä» = *kotiolot*

»Se kuvastaa Viidan katkeraa suhtautumista työläisluokan *elämänolosuhteisiin*» = *elämään* tai *oloihin*

»Jyväskylän *maasto-olosuhteet* ovat edulliset talviurheilulle» = *maasto*

»J:n kaupunki on vanhastaan varsin jalankulkijaystävällistä[!]. Etäisyydet ovat *miellyttävää suuruusluokkaa*» = Välimatkat ovat *kohtuullisia*, sopivia tms.

»— — jalkakäytävien kehittämisestä näille sentään *kilometrin suuruusluokkaa oleville väleille*» = kilometrin *pituisille* tai kilometrisille väleille

»Lääkärripula Kuopion takana on *merkittävää luokkaa*» = *suuri*, paha, hälyttävä tms.

Haitta on nykyisin *haittatekijä, peltotyöt peltoviljelytöitä, kausityöttömyys* (tai kausittainen) *kausiluonteista työttömyyttä, kiireinen elämä* on muuttunut kiireiseksi *elämänrytmiksi* jne.

Samaa epäaitoa pidentämistä ja pelkän paikallissijan vierontaa heijastavat myös fraasimaiset *Raamatun lehdistä pro Raamatusta, historiikirjan sivuilta pro historiasta, sanomalehden palstoilla pro sanomalehdessä, johtajan ominaisuudessa pro johtajana, juhlan puitteissa pro juhlassa, tämän asian kohdalla pro tässä asiassa.*

Ilmaisun pidentäminen paljastunee hienosteluksi: pyritään pois kansanomaisesta puheenparresta lyhyden ja nasevuuden arvoa tajuamatta. Tuloksena on puolisivistynyttä puhetta, joka lehtien, radion ja television välittämänä yleistyy ja näivettää aitoa kieltä.